

Sygn. akt III AUa 1426/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2019 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

Sędziowie: SSA Robert Kuczyński

SSA Irena Różańska-Dorosz /spr./

Protokolant: Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku D. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji D. S. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 października 2018 r. sygn. akt V U 935/18

I. o d d a l a apelację;

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 października 2018 r. Sąd Okręgowy w Opolu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie I oddalił odwołanie D. S. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 1 marca 2018 r., w której organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca podlega ustawodawstwu polskiemu od 3 lutego 2012 r., a w punkcie II zasądził od wnioskodawcy na rzecz ZUS-u 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

Wnioskodawca D. S. (1) od 22 listopada 1991 r. prowadzi na terenie Polski pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą (...) (...) w K., województwo (...). W dniu 3 marca 2016 r. wnioskodawca złożył do ZUS w O. wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego informując, że zawarł w dniu 3 lutego 2012 r. umowę o pracę ze słowackim pracodawcą (...) s.r.o. z siedzibą w miejscowości C. na Słowacji.

Do wniosku D. S. (1) załączył umowę o pracę z 3 lutego 2012 r. oraz zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich (regulacyjny list FO) z 3 lutego 2012 r. W przedmiotowej umowie strony ustaliły, że wnioskodawca będzie wykonywał pracę promotora szkoleń internetowych, na terenie Słowacji (pkt 1.2, 1.5), w wymiarze 1 godziny miesięcznie (pkt 1.9), za którą otrzymywać będzie wynagrodzenie w wysokości 40 EUR (pkt 1.9). Umowa ta została zawarta na czas nieokreślony (pkt 1.8).

Pismem z 11 marca 2016 r. ZUS zwrócił się do wnioskodawcy o przedstawienie dowodów potwierdzających faktyczne podjęcie i wykonywanie powyższej pracy na terenie Słowacji, jak w szczególności biletów podróży, dokumentów potwierdzających otrzymanie wynagrodzenia, wskazanie miejsce wykonywania pracy i jej częstotliwości, przedstawienie harmonogramu pracy oraz oświadczenie o miejscu zamieszkania.

W dniu 14 marca 2016 r. ZUS zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej - Socialna Poistovna Pobočka C.z prośbą o potwierdzenie objęcia wnioskodawcy D. S. (1) słowackim ubezpieczeniem społecznym z tytułu zatrudnienia w (...) C.,(...)

Pismem z 22 marca 2016 r. (wpływ 1 kwietnia 2016 r.) Socialna Poistovna Pobočka C.poinformowała ZUS O. w O., że D. S. (1) nie został od 3 lutego 2012 r. objęty obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i obowiązkowym ubezpieczeniem od utraty pracy jako pracownik firmy (...)według słowackiego prawodawstwa. W powyższym zakresie ww. instytucja ubezpieczeniowa wydała decyzję z 13 listopada 2013 r. Wnioskodawca złożył odwołanie od tej decyzji. Decyzja ta nie jest prawomocna.

Pismem z 12 kwietnia 2016 r. ZUS Oddział w O. ustalił dla wnioskodawcy ustawodawstwo polskie jako właściwe, poczynając od 3 lutego 2012 r. Pismo to zostało doręczone wnioskodawcy 20 kwietnia 2016 r. oraz słowackiej instytucji ubezpieczeniowej - 18 kwietnia 2016 r.

Słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie wniosła sprzeciwu do tak ustalonego ustawodawstwa.

Decyzją z 1 marca 2018 r. strona pozwana stwierdziła, że ustawodawstwem właściwym dla D. S. (1) w zakresie ubezpieczeń społecznych jest ustawodawstwo polskie w związku z zatrudnieniem w przedsiębiorstwie mającym siedzibę na terenie Słowacji, firmie (...) z siedzibą w C. (...), (...)począwszy od 3 lutego 2012 r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawcy jest nieuzasadnione. Na początku Sąd ten odniósł się do zarzutów dotyczących uchybień formalnych przy wydawaniu zaskarżonej decyzji i wskazał, że w tym zakresie rolą Sądu orzekającego w sprawie nie jest badanie prawidłowości trybu postępowania przed organem rentowym. Sąd bada bowiem prawidłowość zaskarżonej decyzji i jej zgodność z prawem. Postępowanie sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Jak wskazał Sąd przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy od 3 lutego 2012 r. wnioskodawca podlega ustawodawstwu polskiemu jako właściwemu dla osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, a jednocześnie powiązanej umową o pracę z pracodawcą mającym siedzibę na terytorium Słowacji.

Sąd pierwszej instancji przypomniał, że zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym reguluje ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i przytoczył treść art. 6 ust.1 pkt 5, art. 12, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 13 pkt 4 i art. 36 ust. 1 i 3 tej ustawy. Następnie Sąd Okręgowy stwierdził, że jednym z podstawowych i kardynalnych praw konstytuujących istnienie Unii Europejskiej jest określone w art. 39 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską z 25 marca 1957 r. (t.j.: Dz. Urz. WE C z dnia 24 grudnia 2002 r. nr 325), prawo swobodnego przepływu osób, w tym pracowników. Zapewnia ono swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty. Prawa pracowników w zakresie zabezpieczenia społecznego konkretyzują natomiast przepisy rozporządzenia Rady, wydanego w oparciu o normę kompetencyjną, ustanowioną w treści art. 42 Traktatu, tj. Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.

U. UE z 30.04.2004 r. Nr L 166/1 ze zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr (Dz. U. UE z 30.10.2009r. Nr L 284/1 ze zm.). W tym miejscu Sąd przytoczył przepisy art. 11 ust. 1 i ust. 2 pkt a oraz art. 13 rozporządzenia WE Nr 883/2004, a także art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. Sąd zwrócił uwagę, że na osobach objętych art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z treścią jego art. 13 ust. 5 spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie może mieć znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń, a procedura dotycząca stosowania art. 13 została określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że nie będzie miał w niej zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, gdyż nie zachodzi w przypadku odwołującego konkurencja tytułów do podlegania ubezpieczeniom: z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski (praca na własny rachunek) oraz pracy na podstawie umowy o pracę na terenie Słowacji (praca najemna w rozumieniu przepisów ww. Rozporządzenia). Jak wynika bowiem z pisma właściwej słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z 12 lipca 2016r., w stosunku do odwołującego D. S. (1)Socialna Poistovna Oddział (...) wydała decyzję o nieobjęciu wnioskodawcy jako pracownika (...) od 3 lutego 2012 r. obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym oraz obowiązkowym ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia. Jednocześnie Sąd zaznaczył, że jakkolwiek decyzja ta nie jest prawomocna, tak wnioskodawca nie przedstawił formularza A1 ustalającego właściwe ustawodawstwo w zakresie podlegania ubezpieczeniu na Słowacji. Wobec tego Sąd stwierdził, że organ rentowy słusznie wskazał, że instytucja słowacka jako jedyna, w przeciwieństwie do instytucji polskiej, może zajmować stanowisko w zakresie istnienia stosunku pracy na terytorium Słowacji (por wyrok SN z dnia 09.01.2014 r. IUK 275/13). Tym samym niedopuszczalne jest żądanie ustalenia w procesie z odwołania od decyzji organu rentowego stanu faktycznego, który zaistniał na terytorium innego Państwa Członkowskiego. W niniejszej sprawie słowacka instytucja jednoznacznie wskazała, że ubezpieczony nie podlegał ubezpieczeniu jako osoba wykonująca pracę najemną na podstawie słowackich przepisów krajowych, jako że w rzeczywistości żadna praca najemna na terenie Słowacji nie była przez wnioskodawcę świadczona na rzecz (...). Sąd doszedł do wniosku, że skoro instytucja słowacka do chwili obecnej nie zmieniła swojego stanowiska w sprawie, to ZUS zasadnie przyjął, że odwołujący od 3 lutego 2012 r. podlega ustawodawstwu polskiemu, gdyż brak jest podstaw do ustalenia jakiegokolwiek innego ustawodawstwa.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że kwestia ustawodawstwa właściwego, jakiemu wnioskodawca ma podlegać w okresie od 3 lutego 2012 r. była przedmiotem postępowania przed organem rentowym i opisał szczegółowo przeprowadzonej tam procedury. Na koniec Sąd Okręgowy odniósł się do zakończonego wydaniem nieprawomocnej decyzji postępowania przed instytucją słowacką, stwierdzając, że kwestia ta nie ma przełożenia na realia niniejszej sprawy, bowiem postępowania przed sądem polskim i słowackim mogą toczyć się od siebie niezależnie i równolegle, a wyrok zapadły przed sądem słowackim dotyczący tego samego przedmiotu postępowania może ewentualnie stanowić podstawę wznowienia tego postępowania - art. 403 § 2 k.p.c.(por. postanowienie SA we Wrocławiu z 18.09.2017 r., sygn. akt III A Uz 289/17, niepubl.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu Sąd pierwszej instancji wydał w oparciu o art. 98 § 1 w zw. z art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804 ze zm.).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył wnioskodawca, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając mu:

1. rażące naruszenie art. 47 Karty Praw Podstawowych przez pozbawienie odwołującego możliwości ewentualnego rozpoznania sprawy przez sąd powszechny w prejudycjalnym postępowaniu o ustalenie ustawodawstwa właściwego, tym bardziej że Socialna Poistovna wydała niezaskarżalną decyzję numer(...) dnia 6 października 2015 r., na podstawie której utrzymała ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich,

2. rażące naruszenie prawa materialnego mające wpływ na treść wydanego wyroku, a to art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.L 200 z 7.6.2004, s. 1) (dalej: rozporządzenie podstawowe lub rozporządzenie nr 883/2004), zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób, niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, to oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał bezwzględny obowiązek ustalić odwołującemu ustawodawstwo słowackie (stwierdzić, że odwołujący nie podlega ustawodawstwu polskiemu) od 3 lutego 2012 r., a Sąd pierwszej instancji utrzymał ten stan niezgodny z prawem, w szczególności dlatego, że na dzień wydania zaskarżanego wyroku nie istniały podstawy do ustalenia ustawodawstwa polskiego, tym bardziej, że słowacka instytucja utrzymała ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich,

3. rażące naruszenie prawa materialnego, a to art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1) (dalej: rozporządzenie wykonawcze lub rozporządzenie nr 987/2009) przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że posiadanie formularza A1 przez odwołującego jest obligatoryjne i warunkuje zaliczenie go w poczet ubezpieczonych na terytorium Słowacji, podczas gdy uzyskanie tego zaświadczenia zależy nie tylko od woli ubezpieczonego, jak też jest przede wszystkim sfinalizowaniem prawidłowo przeprowadzonej procedury ustalania ustawodawstwa właściwego. Dla ubezpieczonego kluczowe znaczenie ma jedynie registracny list FO, który potwierdza zgłoszenie go do systemu ubezpieczeń z uwagi na zawartą umowę o pracę,

4. rażące naruszenie przepisów postępowania, a to art. 1 ust. 2 lit. c w zw. z art. 5 ust. 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego poprzez podtrzymanie ustalenia ustawodawstwa polskiego i usankcjonowanie zaniechania podjęcia współpracy między instytucjami (ze słowackimi instytucjami właściwymi), bez jednoczesnego powzięcia uzasadnionych wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, co doprowadziło do zaniechania skutecznego w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, jak i w postanowieniach Decyzji Nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielenia świadczeń na mocy rozporządzenia podstawowego, w szczególności, gdy Socialna Poistovna jako instytucja przyjmująca nie miała podstaw, by zaakceptować jakiegokolwiek inne ustawodawstwo niż słowackie, ponieważ nie przedstawiła dowodów ani dokumentów na potwierdzenie swego stanowiska i dodatkowo wydała niezaskarżalną decyzję utrzymującą ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich (numer (...) dnia 6 października 2015 r.),

5. naruszenia przepisów postępowania mających wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego, a w szczególności:

a. wydanie zaskarżonego wyroku w sytuacji, gdy odwołujący winien podlegać od dnia zawarcia umowy o pracę tj. od 3 lutego 2012 r. ustawodawstwu słowackiemu, a okoliczność tę potwierdza niezaskarżalna decyzja Sociainej Poistovnej numer (...) z dnia 6 października 2015 r.,

b. błędne ustalenie stanu faktycznego i przyjęcie, że dowody przedstawione przez odwołującego nie świadczą o wykonywaniu pracy niemającej charakteru marginalnego, podczas gdy pracodawca sporządzone raporty z wykonanej pracy ocenił jako prawidłowe i wypłacił na ich podstawie wynagrodzenie w drodze przelewu na rachunek bankowy odwołującego,

c. wydanie zaskarżonego wyroku przy jednoczesnym istnieniu transgranicznego zbiegu tytułów do ubezpieczenia, ponieważ jedynym oficjalnym dokumentem wydanym przez Socialną Poistovna jest niezaskarżalna decyzja

utrzymująca ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich, jak też wskazująca na niedostatecznie ustalony stan faktyczny,

d. utrzymanie zaskarżanej decyzji i orzeczenie w oderwaniu od stanowiska instytucji miejsca wykonywania pracy i bez porozumienia z nią, ustalając okoliczności zatrudnienia wbrew zasadzie *lex loci laboris*, dlatego, jeżeli zgodnie z przepisami słowackimi, odwołujący dysponuje ważnym zgłoszeniem do ubezpieczeń słowackich z tytułu umowy o pracę, nie można dla niego ustalić, że podlega ustawodawstwu polskiemu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości ustalenie, że wnioskodawca nie podlega ustawodawstwu polskiemu od 3 lutego 2012 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżanego wyroku Sądu Okręgowego oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi ubezpieczeniowemu ze wskazaniem na stwierdzone uchybienia oraz zasądzenie od organu ubezpieczeniowego na rzecz odwołującego wniesionej opłaty sądowej od apelacji.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawcy ZUS wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu jako całkowicie bezzasadna.

Sąd Okręgowy ustalił wszystkie okoliczności niezbędne do wnikliwej oceny przedmiotu sporu i na ich podstawie przeprowadził wszechstronną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, nie wykraczając poza granice swobodnej oceny dowodów (art. 233 k.p.c.).

Spór w sprawie dotyczył oceny prawidłowości wydanej przez organ rentowy decyzji, w której ZUS stwierdził, że dla D. S. (1) od 3 lutego 2012 r. ustawodawstwem właściwym w zakresie zabezpieczenia społecznego jest ustawodawstwo polskie.

Przypomnienia wymaga, co szczegółowo wyjaśnił Sąd pierwszej instancji przytaczając obowiązujące w tym zakresie przepisy, że dla ustalenia podlegania określone systemowi ubezpieczeń społecznych przez osobę wykonującą równocześnie pracę najemną oraz pracę na własny rachunek na terenie różnych Państw Członkowskich Unii Europejskiej, mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w/s koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L. 04.166.1) – zw. dalej „rozporządzeniem podstawowym” oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 (Dz.U.U.E.L.284.1) – zw. dalej „rozporządzeniem wykonawczym”.

W kontekście zarzutów apelacji istotne znaczenie mają przepisy art. 16 ust. 1, 2, i 3 rozporządzenia wykonawczego, które należy ponownie przytoczyć. Zgodnie z art. 16 ust. 1 tego rozporządzenia, osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Natomiast w myśl ustępu 2 tego przepisu wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego i art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Stosownie do art. 16 ust. 3, tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego

dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Zaznaczyć trzeba, że w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego następuje tylko wstępne określenie ustawodawstwa, które ma charakter tymczasowy w tym sensie, że nie przesądza tego, że wskazane w tym trybie ustawodawstwo jest właściwym dla ubezpieczonego. Ustalenie ustawodawstwa w tym trybie nie oznacza także, że ustawodawstwo to zostanie określone w oparciu o przepis art. 13 rozporządzenia podstawowego. Tryb ten natomiast zawsze uruchamia procedurę, która zmierza do ostatecznego określenia ustawodawstwa. Zatem, odpowiadając na niesłuszny zarzut apelacji, co do naruszenia art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, wskazania wymaga, że organ rentowy, ustalając tymczasowo ustawodawstwo, może wskazać, tak jak stało się to w niniejszej sprawie, na ustawodawstwo polskie, a więc inne niż wynika z normy kolizyjnej zawartej w art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego. Sytuacja taka zachodzi w szczególności wtedy, gdy ZUS poweźmie wątpliwości co do tego czy faktycznie wnioskodawca świadczy pracę w innym państwie unijnym. Istotne jest, że wątpliwości tych instytucja krajowa oczywiście nie może rozstrzygnąć samodzielnie, lecz musi zastosować procedurę wynikającą z art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia wykonawczego, co też zostało wdrożone w przedmiotowej sprawie, czyniąc niezasadnym zarzut naruszenia art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

W przedmiotowej sprawie ZUS zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o potwierdzenie objęcia D. S. (1) słowackim systemem zabezpieczenia społecznego, a nadto zweryfikowanie czy osoba ta faktycznie wykonywała pracę na terenie Słowacji. W odpowiedzi na pismo organu rentowego instytucja słowacka wskazała, że w sprawie wnioskodawcy została wydana nieprawomocna decyzja o nieobjęciu tej osoby od 3 lutego 2012 r. obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, emerytalnym i ubezpieczeniem od utraty pracy według słowackiego prawodawstwa jako pracownika (...)s.r.o. w C.. W tej sytuacji ZUS ustalił dla D. S. (1) od 3 lutego 2012 r. jako tymczasowe ustawodawstwo polskie, wysyłając kopię tego pisma do instytucji słowackiej, która w terminie dwóch miesięcy od poinformowania jej o tym fakcie nie zgłosiła sprzeciwu w przedmiocie ustalenia polskiego ustawodawstwa dla wnioskodawcy. W świetle celu regulacji zawartych w rozporządzeniu podstawowym i wykonawczym, w szczególności w przepisach art. 5 i 16 rozporządzenia wykonawczego, stanowisko instytucji słowackiej nie może być w przedmiotowej sprawie niedostrzegane czy ignorowane. Organ rentowy w piśmie z 12 kwietnia 2016 r. tymczasowo wskazał polskie ustawodawstwo, a brak reakcji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej jednoznacznie wskazuje na prawidłowość tego ustalenia, zwłaszcza przy uwzględnieniu braku przedstawienia poświadczenia A1 wydanego przez tę instytucję. To zaś prowadzi do wniosku, że instytucja słowacka uważa, że wnioskodawca nie podlegał w spornym okresie ustawodawstwu słowackiemu. W ten sposób uzgodnionymi stanowiskami obu instytucji w praktyce zakończono procedurę przewidzianą w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Zaskarżona decyzja jedynie potwierdza to „ostateczne” stanowisko obu instytucji.

W kontekście braku ze strony instytucji słowackiej poświadczenia na formularzu A1, wskazać należy, że odmowa poświadczenia na formularzu rodzi w świetle prawa wspólnotowego poważne konsekwencje, gdyż w istocie rozstrzyga o podleganiu lub niepodleganiu ustawodawstwu danego kraju w zakresie zabezpieczenia społecznego. W myśl art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, którego naruszenie również nietrafnie zarzuca skarżący, na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy, instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. Poświadczenie na formularzu A1 jest więc w zasadzie jedynym ogólnoeuropejskim dokumentem służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych krajów członkowskich Unii Europejskiej niż kraj, którego dana osoba jest obywatelem i gdzie ma stałe miejsce zamieszkania. Tym samym ZUS nie ma podstaw prawnych do podważania ustaleń swego słowackiego „odpowiednika”, który odmówił wystawienia formularza A1 w odniesieniu do ubezpieczonego. Wnioskodawca nie przedłożył bowiem dokumentu A1 wydawanego zgodnie z art. 19 rozporządzenia nr 987/2009. Natomiast registracyjny list FO, który ma potwierdzać zgłoszenie do słowackiego systemu ubezpieczeń nie przesądza jeszcze o właściwym ustawodawstwie, w sytuacji gdy instytucja słowacka nie wydała wnioskodawcy poświadczenia na formularzu A1. Stąd niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 5 rozporządzenia

wykonawczego. Dokument taki może być wydany przez instytucję ubezpieczeniową państwa, w którym praca miała być świadczona, po przeprowadzeniu odpowiedniego postępowania wyjaśniającego. Jedynie przedstawienie w niniejszej sprawie dokumentu A1, w myśl przywołanego przepisu rozporządzenia wykonawczego, przesądziłoby kwestię istnienia elementu transgranicznego i tym samym uzasadniałoby stosowanie materialnego prawa unijnego. Brak poświadczenia A1 miał zatem istotne znaczenie dla przebiegu i efektów procedury ustalenia właściwego ustawodawstwa w oparciu o przepis art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

W tym miejscu przytoczyć trzeba stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 10 maja 2017r., I UK 456/16 (Legalis nr 1683137), z którego wynika, że „Legitymowanie się poświadczeniem na formularzu A1 o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może być ignorowane przy ustaleniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego w trybie art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L Nr 284, s. 1 ze zm.) (art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego) i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne, po ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwia ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Natomiast jeśli chodzi dokument w postaci poświadczenia rejestracji w systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, to jest on tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, które samo w sobie nie przesądza o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem”.

Z tego względu sąd krajowy nie jest uprawniony do podważania stanowiska słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która nie wystawiła wnioskodawcy formularza A1, a jedynym tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym jest prowadzona przez wnioskodawcę w Polsce działalność gospodarcza, co znalazło odzwierciedlenie w treści zaskarżonej decyzji organu rentowego wydanej również w oparciu o odpowiednie powołane w tej decyzji przepisy ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Dla tej oceny nie ma znaczenia fakt wydania przez instytucję słowacką decyzji z 6 października 2015 r., na którą konsekwentnie powołuje się apelujący. Wbrew temu, co twierdzi wnioskodawca ww. decyzja nie potwierdza w jego przypadku ustawodawstwa słowackiego, gdyż dotyczy ona jedynie zawieszenia postępowania odwoławczego wniesionego od decyzji instytucji słowackiej z 13 listopada 2013 r. o niepowstaniu obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego, emerytalnego i od utraty pracy D. S. (1) od 2 lutego 2012 r. według ustawodawstwa słowackiego. Dodatkowo, co właściwie wskazał Sąd pierwszej instancji, nie ma jakichkolwiek przeszkód, by równolegle toczyły się postępowania przed sądem polskim i słowackim, ponieważ ewentualny wyrok zapadły przed sądem słowackim, a dotyczący tego samego przedmiotu postępowania, może stanowić podstawę wznowienia tego postępowania - art. 403 § 2 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że wywiedziona apelacja nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów, wobec czego podlegała ona oddaleniu jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach wydane zostało na podstawie art. 98 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265).

SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Monika Kiwiorska-Pająk SSA Robert Kuczyński

R.S.